

ปัจจัยส่วนบุคคลและกลุ่มบุคคลที่มีผลต่อความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น*

Individual Characteristics and Group Factors Affecting Youth's Ability of Internet Participation in Khon Kaen Municipality

ชนิษฐา จิตแสง**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชน และเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและกลุ่มบุคคลกับความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างในการศึกษามีจำนวน 379 ราย เป็นเยาวชนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม ซึ่งได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพิจารณาและทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.83 ผลการวิจัยพบว่าเยาวชนร้อยละ 44.90 มีความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) เมื่อพิจารณาทักษะย่อยของความสามารภในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตพบว่าร้อยละ 47.00 ตระหนัก

129

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชน” ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานบริหารการวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

**นศ. ม. (นิเทศศาสตร์พัฒนาการ) อาจารย์ประจำหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์ กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
123 ถ.มิตรภาพ ต.ในเมือง อ.เมือง จ. ขอนแก่น 40002 ; Email : jkhani@kku.ac.th

ถึงความปลอดภัยและความรับผิดชอบจากการสื่อสารผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับมาก ($\bar{x} = 3.50$) และร้อยละ 39.30 มีความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานโดยการรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.18$) และร้อยละ 36.10 มีความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูลหรือความรู้ไปยังบุคคลหรือกลุ่มคนผ่านเครือข่ายการสื่อสารในสื่อสังคมออนไลน์ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.29$) ด้านการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นพบว่าอายุและเกรดเฉลี่ยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ในการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยกลุ่มบุคคลกับความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นพบว่าเพื่อนและสถาบันการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ : ปัจจัยส่วนบุคคล / ปัจจัยกลุ่มบุคคล / ความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต / เยาวชน

Abstract

The objectives of this research are to study youth's ability of internet participation and to compare youth's ability of internet participation to their characteristics and group factors. 379 samples included youth attending the equivalent of grades 7-12 at 5 large schools located in Khon Kaen municipality. Questionnaire was used as a research tool for gathering data. Content validity of questionnaire was examined by 3 content experts. Cronbach's alpha was also applied in a pre-test stage to measure the reliability of the research tool. The alpha coefficient for all items was 0.83. The results show that youth has ability to participate online activities at high level ($\bar{x}= 3.65$). According to sub-abilities of internet participation, youth has ability to participate safely and responsibly in online activities at high level ($\bar{x}= 3.50$), has ability to create content by applying information available in online at moderate level ($\bar{x}= 3.18$) and has ability to convey messages or knowledge to individuals or groups at high level ($\bar{x}= 4.29$). Regarding comparison of youth's ability of internet participation to their characteristics, it is found that age and learning achievement positively lead to different ability of youth's internet participation at the level of statistical significance of 0.05. With reference to comparison of youth's ability of internet participation to group factors, it is found that friend and educational institution factors positively lead to different ability of youth's internet participation at the level of statistical significance of 0.05

Keywords : Individual Characteristics / Group Factors / Ability of Internet Participation / Youth

บทนำ

ในสังคมยุคใหม่ อินเทอร์เน็ตนับเป็นสื่อใหม่ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการดำเนินชีวิตประจำวันของคนในสังคม เพราะอินเทอร์เน็ตไม่ได้ทำหน้าที่เป็นเพียงสื่อ แต่ยังเป็นแหล่งสารสนเทศขนาดใหญ่ที่อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงและค้นคว้าข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย ขณะเดียวกันก็เป็นช่องทางทางการเรียนรู้และแบ่งปันข้อมูลระหว่างผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากทั่วทุกมุมโลก ICT Data and Statistics Division, International Telecommunication Union ระบุว่าปัจจุบันมีจำนวนผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่า 2.7 ล้านคนทั่วโลกหรือคิดเป็นร้อยละ 39 ของจำนวนประชากรโลกทั้งหมด [1] สำหรับประเทศไทยนั้น ศูนย์วิจัยนวัตกรรมอินเทอร์เน็ตได้เปิดเผยว่าประชากรไทยได้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตทั้งสิ้นประมาณ 25 ล้านคน หรือ ร้อยละ 39 ของจำนวนประชากรในประเทศ[2] ยิ่งไปกว่านั้น ผลการสำรวจของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (2557) พบว่าภายในระยะเวลา 12 ปี นับตั้งแต่ปี 2544 ผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมีจำนวนชั่วโมงการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อสัปดาห์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มสูงถึงร้อยละ 76.30 และพบว่ากิจกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตที่กำลังเป็นที่นิยมเพิ่มขึ้นคือ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ทั้งในฐานะเครื่องมือการสื่อสาร เครื่องมือการตลาด และพื้นที่แลกเปลี่ยนและแบ่งปันข้อมูล ขณะที่กิจกรรมด้านการรับส่งอีเมล และการค้นคว้าข้อมูลนั้นยังคงเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมมาอย่างต่อเนื่อง[3] ผลการสำรวจดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าสื่ออินเทอร์เน็ตได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งในการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่

ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้สื่ออินเทอร์เน็ตได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วในกลุ่มผู้ใช้ที่เป็นเด็กและเยาวชนนั้นเป็นผลมาจากนวัตกรรมความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เปิดเสรีภาพให้ผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตได้เข้ามา"มีส่วนร่วม"ในการสื่อสารทั้งในบทบาทผู้รับสารและผู้ส่งสาร อันเป็นการกระจายอำนาจในการสื่อสารให้แก่ผู้ใช้สื่อ กล่าวคือ บทบาทหน้าที่

ในการสื่อสารทางสื่ออินเทอร์เน็ตไม่ได้กระจุกตัวอยู่กับกลุ่มคน หรือ นายทุนเพียงบางกลุ่มดังเช่นการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน หากแต่ให้โอกาสผู้ใช้สื่อทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสื่อสารและเป็นเจ้าของสื่อได้ เช่น การสร้างเว็บไซต์ การสร้างบัญชีรายชื่อของตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การแบ่งปันข้อมูล ความรู้ ความคิดผ่านเว็บบอร์ดหรือสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ เป็นต้น โดยสื่ออินเทอร์เน็ตได้เปิดโอกาสให้ผู้ใช้สื่อได้สร้างสรรค์เนื้อหา(Content Generation) ผลิตสื่อ(Media Production) และถ่ายทอดแบ่งปันข้อมูลระหว่างกัน (Information Distribution) รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต [4] วรวิมล อ่อนน้อมได้อธิบายว่าเยาวชนยุคใหม่มีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้นเรื่อยๆ [5] ผลการสำรวจโดยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ในปี 2556 ระบุว่าผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นนักเรียน นักศึกษามีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ96.20[6] สอดคล้องกับผลการวิจัยสถิติดิจิทัลของประเทศไทยที่ระบุว่าคนไทยใช้ Facebook มากเป็นอันดับที่ 16 ของโลก[7] นอกจากนี้ยังพบว่าเยาวชนสามารถนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ประโยชน์ในฐานะสื่อกลางในการถ่ายทอดข้อมูลและความรู้ระหว่างกลุ่มเพื่อน ซึ่งภาณุวัฒน์ กองราชกล่าวว่าการขยายสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นปรากฏการณ์ของการเชื่อมต่อการสื่อสารระหว่างบุคคลในโลกอินเทอร์เน็ต โดยมุ่งเน้นไปที่การสร้างชุมชนออนไลน์ที่ทำให้ผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตได้แลกเปลี่ยน แบ่งปันข้อมูล และกิจกรรมที่สนใจระหว่างกลุ่มเพื่อน [8] นอกจากนี้ การศึกษาของปณิธานิตีพรมงคลยังระบุว่าผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์มักจะใช้สื่อดังกล่าวในการติดต่อสื่อสารและพบปะสังสรรค์เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดและความรู้สึกกับเพื่อนมากที่สุด[9] ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนพัฒนาการของเทคโนโลยีการสื่อสารที่เปลี่ยนบทบาทผู้รับสารในลักษณะผู้ตาม(Passive Audience) เป็นผู้แสวงหาและเลือกใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเสรี(Active Users) อันเป็นนวัตกรรมการสื่อสารของสื่อใหม่ที่สื่อดั้งเดิมไม่สามารถทำได้

แม้สื่ออินเทอร์เน็ตจะมีข้อดีในการเปิดเสรีภาพการสื่อสารดังกล่าวข้างต้น หากแต่มีประเด็นที่น่ากังวลจากการสื่อสารผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตอยู่ไม่น้อย ทั้งนี้ เพราะการให้อำนาจในการสื่อสารกับบุคคลที่ยังไม่มีความพร้อมในด้านวุฒิ ทัศนคติ และวิจารณญาณในการสื่อสารในพื้นที่สาธารณะนั้นอาจก่อให้เกิดผลเสียตามมาได้ หากผู้ใช้สื่อไม่รู้จักเลือกรับ เลือกใช้ และเลือกสื่อสารข้อมูลอย่างเหมาะสม การศึกษาของ จินดารัตน์ บวรบริหารระบุว่าเยาวชนมีการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับต่ำ[10] สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของวิสาลักษณ์ สิทธิขุนทด และกฤษณ์ท แสนทวิซึ่งได้อธิบายผลการศึกษาไปในทิศทางเดียวกันว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษายังไม่รู้เท่าทันสื่อและยังถูกรวบงำโดยสื่อ เพราะยังไม่สามารถวิเคราะห์และประเมินความหมายแฝงที่สื่อนำเสนอได้ [11,12] ยิ่งไปกว่านั้น ชาญวิทย์ พรนพดลได้กล่าวว่าผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมีแนวโน้มจะอายุน้อยลงเรื่อยๆ[13] ซึ่งสะท้อนให้เห็น “ความเสี่ยง” และ “ความเปราะบาง” ของสังคมไทยที่ผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตยังไม่สามารถใช้และมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างรู้เท่าทัน

อย่างไรก็ดี การจะเสริมสร้าง “ภูมิรู้” และ “ภูมิคุ้มกัน” ให้เยาวชนไทยมีศักยภาพในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตอย่างมีประสิทธิภาพและมีส่วนร่วมอย่างรู้เท่าทันนั้น การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้และการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตนับเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะทำให้เกิดความเข้าใจปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชนทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาฝึกฝนให้เยาวชนเป็นผู้ใช้สื่อที่รู้เท่าทัน เรียนรู้บทบาทหน้าที่ของตนในการสื่อสารผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตทั้งในมิติของผู้รับสารและผู้ส่งสาร ขณะเดียวกันก็ตระหนักถึงความปลอดภัยและความรับผิดชอบในการสื่อสารผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต เพื่อลดทอนผลกระทบอันจะเกิดต่อตนเองและผู้อื่นจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาในเบื้องต้นยังไม่พบว่ามีการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและกลุ่มบุคคลที่มีผลต่อความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะในอดีตสื่อมวลชนเป็นสื่อหลักในการเปิดรับข่าวสาร ซึ่งผู้รับสารมีส่วนร่วมในการสื่อสารได้น้อย เนื่องจากการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนเป็นการสื่อสารทางเดียว[14] สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุขใจ ประเทืองสุขเลิศ ที่ระบุว่าคนไทยเห็นว่าทักษะในการมีส่วนร่วมผ่านสื่อเป็นทักษะที่มีความสำคัญน้อยที่สุดในการศึกษาคำรู้เท่าทันสื่อในยุคโลกาภิวัตน์ [15] ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยที่ค้นพบโดยส่วนใหญ่จึงเป็นการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งการ “ใช้สื่อ” อาจตีความได้ทั้งการเปิดรับสื่อในมิติของผู้รับสาร และการใช้สื่อในมิติของผู้ส่งสาร โดย Office of Communications (Ofcom) ได้กล่าวไว้ว่าเพศที่แตกต่างกันย่อมส่งผลกระทบต่อความสนใจและพฤติกรรมการเลือกใช้สื่อที่แตกต่างกัน [16] เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Mediapro ที่ระบุว่าบุคคลที่อายุมากจะมีขอบเขตประสบการณ์การเรียนรู้และวุฒิภาวะที่มากกว่าบุคคลที่อายุน้อย จึงรู้จักระแวงระวังภัยและตระหนักถึงความรับผิดชอบ และผลกระทบจากการใช้สื่อมากกว่า [17] ซึ่ง W. James Potter ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าเมื่อบุคคลบรรลุระดับของวุฒิภาวะ (Maturation) บุคคลจะสามารถรับรู้เนื้อหาของสื่อและมีศักยภาพในการใช้สื่อสูงขึ้น [18] สอดคล้องกับผลการศึกษาของจินดารัตน์ บวรวิหารที่ระบุว่าอายุและประสบการณ์การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการประเมินความเสี่ยงของสื่ออินเทอร์เน็ต[19] นอกจากนี้ การศึกษาของจินดารัตน์ บวรวิหาร และวิสาลักษณ์ สิทธิขุนทด ยังระบุว่าเกรดเฉลี่ยมีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้และการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต [20,21] สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ofcom และ Australian Communications and Media Authority (ACMA) ที่ระบุว่าศักยภาพการเรียนรู้หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนย่อมมีผลต่อการเรียนรู้ทักษะการใช้และการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต [22,23] ส่วนปัจจัยด้านกลุ่มบุคคลที่มีผลต่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตนั้น W. James Potter ได้กล่าวว่าสมาชิกในครอบครัวและเพื่อนมีผลต่อการขยายโลกทัศน์ และประสบการณ์การใช้สื่อ [24] เช่นเดียวกับ Evelyne Bevert และ Isabella Breda ที่ได้อธิบายว่าสมาชิกในครอบครัว ครู

และเพื่อนมีบทบาทสำคัญต่อการหล่อหลอมพฤติกรรมต่างๆของบุคคล รวมทั้งพฤติกรรมกาเปิดรับและเลือกใช้สื่อตามแนวคิดกระบวนการขัดเกลาทางสังคม [25]

จังหวัดขอนแก่นเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและเป็นศูนย์รวมโรงเรียนกวดวิชาและสถาบันการศึกษาทุกระดับ ทั้งภาครัฐและเอกชน อีกทั้งยังเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของภูมิภาค นอกจากนี้ เทศบาลนครขอนแก่นยังมีนโยบายที่จะพัฒนาจังหวัดขอนแก่นสู่การเป็นศูนย์กลางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT Hub) ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ[26] เพื่อรองรับจำนวนผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาจำนวนผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากเป็นอันดับสอง รองจากภาคกลาง (รวมจำนวนผู้ใช้ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล) [27] ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของศูนย์วิจัยนวัตกรรมอินเทอร์เน็ต [28] ขณะเดียวกันก็พบว่าจังหวัดขอนแก่นมีจำนวนผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตสูงที่สุดในภูมิภาค (ร้อยละ 23.90) แม้จะมีจำนวนประชากรมากเป็นอันดับ 2 ของภูมิภาค รองจากจังหวัดนครราชสีมา[29] สถิติดังกล่าวไม่เพียงสะท้อนให้เห็นว่าจังหวัดขอนแก่นมีความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร แต่ยังเป็นศูนย์รวมเยาวชนที่มีศักยภาพในการเข้าถึงและใช้สื่ออินเทอร์เน็ต

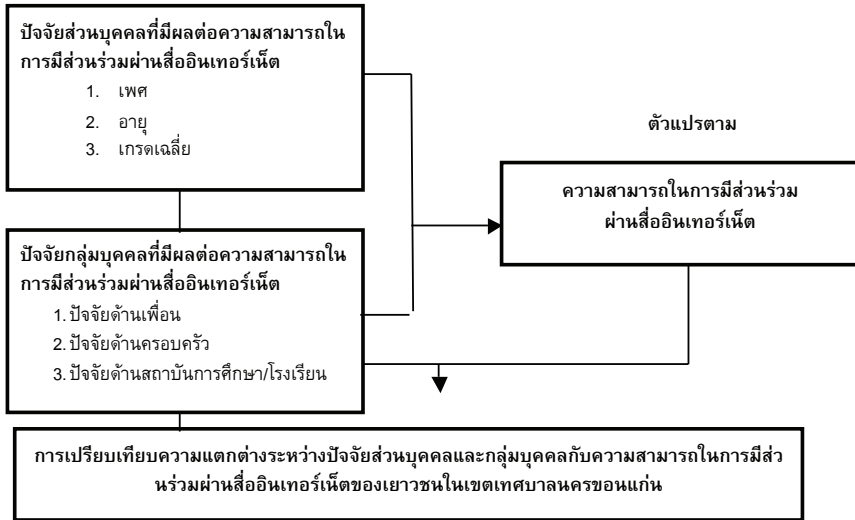
อย่างไรก็ดี การวิจัยเรื่องปัจจัยส่วนบุคคลและกลุ่มบุคคลที่มีผลต่อความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นนั้นนับมีความสำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพราะยังไม่พบว่ามีการศึกษาประเด็นดังกล่าวอย่างชัดเจนในบริบทของสังคมไทย ส่งผลให้องค์ความรู้ในประเด็นดังกล่าวไม่เพียงพอที่จะทำความเข้าใจที่มีผลต่อการเสริมสร้างศักยภาพของเยาวชนในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างถ้วนถี่ ดังนั้น การวิจัยนี้จึงเป็นการเติมเต็มองค์ความรู้และเป็นสารสนเทศใน

การกำหนดนโยบายเพื่อวางแผนพัฒนาความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ให้แก่เยาวชน ซึ่งถือเป็นทักษะสำคัญด้านหนึ่งของทักษะการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตในปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้เพื่อให้เยาวชนตระหนักถึงบทบาทของตนเองในการสื่อสารทั้งในฐานะผู้รับสารและผู้ส่งสารเพื่อก้าวสู่การเป็นผู้ใช้สื่ออย่างรู้เท่าทันและมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตอย่างมีประสิทธิภาพและขับเคลื่อนสังคมไทยให้ก้าวสู่สังคมแห่งการแบ่งปันและการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ของคนในสังคมให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและกลุ่มบุคคลกับความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ เยาวชน ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 121,873 คน [30] ขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณโดยใช้สูตรของ ทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) [31] ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ซึ่งใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ซึ่งต้องมีจำนวนนักเรียนมากกว่า 2,500 คนขึ้นไป และตั้งอยู่ในเขตเทศบาลนครขอนแก่นจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน โรงเรียนกัลยาณวัตร

โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย โรงเรียนขามแก่นนคร และโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยขอนแก่น เพราะเป็นโรงเรียนที่มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ การแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างได้ใช้การสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling: SRS) โดยจับสลากเลขที่นักเรียนในแต่ละระดับชั้น กำหนดให้เก็บข้อมูลระดับชั้นละหนึ่งห้องเรียน และแจกแบบสอบถามโรงเรียนละ 80 ชุด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชน และ 2) ปัจจัยส่วนบุคคลและกลุ่มบุคคลที่มีผลต่อความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชน โดยผู้วิจัยได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามโดยให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหา 3 ท่านพิจารณาตรวจสอบและนำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเพื่อให้แบบสอบถามมีคุณภาพ หลังจากนั้นนำไปทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha) เท่ากับ 0.83 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามมีคุณภาพเพียงพอสำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานกับโรงเรียนทั้งหมดที่เป็นแหล่งในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. เมื่อได้รับการอนุมัติในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนแต่ละแห่ง ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจึงนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย(Simple Random Sampling: SRS) จากนั้นแจก

แบบสอบถามและชี้แจงขั้นตอนการทำแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง แล้วจึงนัดหมายเวลาในการเก็บแบบสอบถามคืน ได้รับแบบสอบถามกลับมา 379 ชุด จาก 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 94.75 ของกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลด้านความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและกลุ่มบุคคลกับความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ด้วยการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างโดยการทดสอบค่าที (Independent t-test) และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Anova) และการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งประเด็นการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ผลการวิจัยด้านความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น และการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและกลุ่มบุคคลกับความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ดังผลการวิจัยต่อไปนี้

1. ความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

ผลการวิจัยด้านความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต

ของเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นโดยรวมพบว่า เยาวชนร้อยละ 44.90 มีความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับมาก ($\bar{x} = 3.65$) เมื่อพิจารณาทักษะย่อยของความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตพบว่าร้อยละ 47.00 ตระหนักถึงความปลอดภัยและความรับผิดชอบจากการสื่อสารผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับมาก ($\bar{x} = 3.50$) ร้อยละ 39.30 มีความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานโดยการรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.18$) และร้อยละ 36.10 มีความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูลหรือความรู้ไปยังบุคคลหรือกลุ่มคนผ่านเครือข่ายการสื่อสารในสื่อสังคมออนไลน์ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.29$)

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและกลุ่มบุคคลกับความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

ในการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและกลุ่มบุคคลกับความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นนั้นเป็นการศึกษาตัวแปรด้านคุณลักษณะของเยาวชนด้านเพศ อายุ เกรดเฉลี่ย และการให้คำแนะนำในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของเพื่อน ครอบครัว สถาบันการศึกษาหรือโรงเรียนกับความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชน ดังผลการวิจัยต่อไปนี้

2.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต

2.1.1 ปัจจัยด้านเพศกับความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต

ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความแตกต่างของเพศกับความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชนในเขตเทศบาลนคร

ขอนแก่นนั้นพบว่าเยาวชนที่มีเพศแตกต่างกันมีความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

2.1.2 ปัจจัยด้านอายุกับความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต

ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความแตกต่างของอายุกับความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นนั้นพบว่าเยาวชนที่มีอายุแตกต่างกันมีความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในรายละเอียดซึ่งเป็นทักษะย่อยของความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตพบว่าเยาวชนที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมออนไลน์ โดยตระหนักถึงความปลอดภัยและความรับผิดชอบจากการสื่อสารผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยเยาวชนอายุระหว่าง 16-20 ปี จะมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมออนไลน์ต่างๆ โดยตระหนักถึงความปลอดภัยและความรับผิดชอบจากการสื่อสารผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าเยาวชนอายุระหว่าง 10-15 ปี

2.1.3 ปัจจัยด้านเกรดเฉลี่ยกับความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต

ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความแตกต่างของเกรดเฉลี่ยกับความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นนั้นพบว่าเยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ยแตกต่างกันมีความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในรายละเอียดซึ่งเป็นทักษะย่อยของความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตพบว่าเยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ยแตกต่างกันมีความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูลหรือความรู้ไปยังบุคคลหรือ

กลุ่มคนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในด้านการแบ่งปันข้อมูลที่มีประโยชน์แก่ผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตคนอื่นๆ แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยเยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ย 3.00-4.00 จะมีการแบ่งปันข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อผู้ใช้สื่อคนอื่นๆ มากกว่าเยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ย 0.00- 3.00

2.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยกลุ่มบุคคลกับความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต

ในการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยกลุ่มบุคคลกับความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นนั้นได้ศึกษาตัวแปรการให้คำแนะนำในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของเพื่อน ครอบครัว และสถาบันการศึกษาหรือโรงเรียนกับความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งผลการวิจัยพบว่าเยาวชนที่ได้รับคำแนะนำในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากกลุ่มบุคคลแตกต่างกันมีความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ Scheffe ปรากฏผลดังต่อไปนี้

2.2.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการให้คำแนะนำในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของเพื่อน จำแนกตามความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นรายคู่

ผลการวิจัยพบว่าเยาวชนที่ได้รับคำแนะนำในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากกลุ่มบุคคลแตกต่างกันมีความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จำนวน 2 คู่ โดยพบว่าเยาวชนที่ได้รับคำแนะนำในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากเพื่อนมีความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานโดยการรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ตและการมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมออนไลน์ต่างๆ โดยตระหนักถึงความปลอดภัยและความรับผิดชอบจากการสื่อสารผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต

2.2.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการให้คำแนะนำในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสถาบันการศึกษาหรือโรงเรียน จำแนกตามความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นรายคู่

ผลการวิจัยพบว่าเยาวชนที่ได้รับคำแนะนำในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากกลุ่มบุคคลแตกต่างกันมีความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จำนวน 1 คู่ โดยพบว่าเยาวชนที่ได้รับคำแนะนำในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากสถาบันการศึกษาหรือโรงเรียนมีความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูลหรือความรู้ไปยังบุคคลหรือกลุ่มคนผ่านเครือข่ายการสื่อสารในสื่อสังคมออนไลน์มากกว่าความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานโดยการรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ต

อภิปรายผล

144

1. ความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

จากผลการวิจัยพบว่าเยาวชนสามารถถ่ายทอดข้อมูลและความรู้ไปยังบุคคลหรือกลุ่มคนผ่านเครือข่ายการสื่อสารในสื่อสังคมออนไลน์ได้ในระดับสูง เพราะปัจจุบันเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นปรากฏการณ์ของการเชื่อมต่อการสื่อสารระหว่างบุคคลในโลกอินเทอร์เน็ต การใช้สื่อสังคมออนไลน์จึงเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนให้เห็นอิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ต่อพฤติกรรมการสื่อสารของผู้คนในยุคปัจจุบัน ผลการวิจัยนี้ขัดแย้งกับผลการศึกษาในอดีตที่กล่าวว่าคนไทยเห็นว่าทักษะในการมีส่วนร่วมผ่านสื่อเป็นทักษะที่มีความสำคัญน้อยที่สุดในทางการศึกษาการรู้เท่าทันสื่อในยุคโลกาภิวัตน์ [32] ทั้งนี้เพราะในอดีตสื่อมวลชนเป็นสื่อหลักในการเปิดรับข่าวสารซึ่งผู้รับสารมีส่วนร่วมในการสื่อสารได้น้อย เนื่องจากการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนเป็นการสื่อสารทางเดียว [33] ด้วยเหตุนี้ การศึกษาการรู้เท่าทันสื่อในอดีตจึงไม่ได้มีการศึกษาทักษะในการมีส่วนร่วมมากนัก อย่างไรก็ตาม วรุฒิ อ่อนน่วม

ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าเยาวชนยุคใหม่มีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมผ่านสื่อสังคมออนไลน์และสามารถนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ประโยชน์ในฐานะสื่อกลางในการถ่ายทอดข้อมูลและความรู้ระหว่างกลุ่มเพื่อนจนเกิดเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต [34] ซึ่งสะท้อนพัฒนาการของเทคโนโลยีการสื่อสารที่เปลี่ยนบทบาทผู้รับสารในลักษณะผู้ตาม (Passive Audience) เป็นผู้แสวงหาและเลือกใช้อข้อมูลอย่างเสรี (Active Users)

นอกจากนี้ ผลการวิจัยได้ระบุว่าเยาวชนมีความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานโดยการรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะทักษะในการคิดเชิงวิเคราะห์เป็นทักษะที่ต้องเรียนรู้ หรือมีพัฒนาการไปตามวัยและประสบการณ์ [35,36] หากแต่ไม่พบว่ามีกระบวนการการสร้างเสริมทักษะการรู้สารสนเทศไว้ในการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยนี้จึงสะท้อนให้เห็นความไม่สมดุลระหว่างความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูลผ่านเครือข่ายการสื่อสารในสื่อสังคมออนไลน์และความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดปัญหาการละเมิดสิทธิทางปัญญาตามมาได้ สถาบันการศึกษาจึงควรให้ความรู้และปลูกฝังจริยธรรมการสื่อสารในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต เพื่อกระตุ้นเตือนให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของการมีจริยธรรมทางสารสนเทศ

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและกลุ่มบุคคลกับความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

2.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต

2.1.1 ปัจจัยด้านอายุกับความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต

จากผลการวิจัยพบว่าอายุแตกต่างกันมีความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมออนไลน์ต่างๆ โดยตระหนักถึงความปลอดภัยและความรับผิดชอบจากการสื่อสารผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน โดยเยาวชนที่อายุมากจะมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมออนไลน์ต่างๆ โดยตระหนักถึงความปลอดภัยและความรับผิดชอบจากการสื่อสารผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าเยาวชนที่อายุน้อย เพราะบุคคลที่อายุมากจะมีขอบเขตประสบการณ์การเรียนรู้และวุฒิภาวะที่มากกว่าบุคคลที่อายุน้อย จึงรู้จักระแวดระวังภัยและตระหนักถึงความรับผิดชอบและผลกระทบจากการสื่อสารมากกว่า [37] ซึ่ง W. James Potter ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าเมื่อบุคคลบรรลุระดับของวุฒิภาวะ (Maturation) บุคคลจะสามารถรับรู้เนื้อหาของสื่อและมีศักยภาพในการใช้สื่อสูงขึ้น [38] ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ofcom ที่ระบุว่าเยาวชนมักจะมีส่วนร่วมตามความคาดหวังของสื่อและมุ่งเน้นความบันเทิงเป็นหลัก โดยล้มตระหนักถึงผลกระทบที่อาจจะตามมา ทั้งนี้เพราะข้อจำกัดในเรื่องวัยและประสบการณ์ [39] เช่นเดียวกับการศึกษาของจินดารัตน์ บรรณบริหารที่ระบุว่าอายุและประสบการณ์การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการประเมินความเสี่ยงของสื่ออินเทอร์เน็ต [40]

อย่างไรก็ดี Ofcom ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าการเปิดรับสื่อมวลชนนั้นผู้รับสารจะมีลักษณะเป็นผู้ตาม (Passive Audience) ซึ่งแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับสื่ออินเทอร์เน็ตที่ผู้ใช้สื่อจะมีบทบาทในการสื่อสารทั้งในฐานะผู้รับสารและผู้ส่งสาร (Active Audience) เนื่องจากสื่ออินเทอร์เน็ตได้เปิดโอกาสให้ผู้ใช้สื่อได้มีส่วนร่วมในการสื่อสารมากกว่าสื่อมวลชน [41] ดังนั้นการปลูกฝังทักษะการมีส่วนร่วมในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยตระหนักถึงความรับผิดชอบและความปลอดภัยจึงมีความสำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพื่อป้องกันผลกระทบอันเกิดจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต เพราะปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ได้กระตุ้นการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่อประเด็นปัญหาสังคม

เนื่องจากใช้งานง่าย เข้าถึงกลุ่มคนได้อย่างรวดเร็วและสามารถสื่อสารตอบโต้ได้ทันทีทั้งที่ สื่อสังคมออนไลน์จึงกลายเป็นเวทีสาธารณะที่เยาวชนสามารถมีส่วนร่วมในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในสังคม [42]

2.1.2 ปัจจัยด้านเกรดเฉลี่ยกับความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต

จากผลการวิจัยพบว่าเยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ยแตกต่างกัน มีความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูลหรือความรู้ไปยังบุคคลหรือกลุ่มคนผ่านสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกันในด้านการแบ่งปันข้อมูลที่มีประโยชน์แก่ผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตคนอื่นๆ โดยเยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ยสูงจะมีการแบ่งปันข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อผู้ใช้สื่อคนอื่นๆ มากกว่าเยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ยต่ำ เพราะระดับผลการเรียนเป็นปัจจัยที่สะท้อนถึงความรู้และความเข้าใจของเยาวชนในการเรียนรู้และถ่ายทอดกระบวนการทางความคิด ซึ่งส่งผลต่อความพร้อมในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตในฐานะผู้ส่งสาร จิราภรณ์ ตั้งกิตติภาภรณ์ ได้อธิบายว่าความใฝ่รู้ ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองมีผลต่อการกล้าคิด กล้าแสดงออก และการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน รวมทั้งการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต[43] ซึ่งพิชิต วิจิตรบุญรักษ์ได้อธิบายว่าเยาวชนมักใช้พื้นที่บนสื่ออินเทอร์เน็ตในการแบ่งปันความคิด ความเห็น และความรู้กับผู้ใช้สื่อคนอื่นๆ[44] ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของOfcom ที่ระบุว่าศักยภาพการเรียนรู้หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนย่อมมีผลต่อการเรียนรู้ทักษะการใช้และการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต[45] เช่นเดียวกับการศึกษาของ ACMA และจินดารัตน์ บวรวิหิตที่ได้สะท้อนผลสอดคล้องกันว่าความสำเร็จทางการศึกษามีผลต่อพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตอย่างรู้เท่าทัน [46,47]

2.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยกลุ่มบุคคลกับความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต

2.2.1 ปัจจัยด้านเพื่อนกับความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต

จากผลการวิจัยพบว่าเยาวชนที่ได้รับคำแนะนำในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากเพื่อนมีความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานโดยการรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ตและการมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมออนไลน์ต่างๆ โดยตระหนักถึงความปลอดภัยและความรับผิดชอบจากการสื่อสารผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต ทั้งนี้เพราะเพื่อนเป็นวัยที่มีความสนใจและมีความสามารถในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตใกล้เคียงกัน เยาวชนจึงมักเรียนรู้ทักษะการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตและการมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมต่างๆบนสื่ออินเทอร์เน็ตจากเพื่อนมากกว่าครูผู้สอน [48] ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Evelyne Bevort และ Isabella Breda ที่ระบุว่าเยาวชนในทวีปยุโรปส่วนใหญ่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากเพื่อนและเรียนรู้ด้วยตนเองจากการลองผิดลองถูก ซึ่งเป็นเพียงการเรียนรู้อย่างผิวเผิน เป็นทักษะที่เกิดจากความคุ้นเคย ไม่ใช่ทักษะอันเกิดจากการรู้ลึก รู้จริงที่จะนำไปสู่การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตอย่างมีประสิทธิภาพ [49] เช่นเดียวกับผลการศึกษาในประเทศโปรตุเกสที่ระบุว่าแม้เยาวชนจะสนใจเรียนรู้การมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมใหม่ๆ บนสื่ออินเทอร์เน็ตและใช้สื่ออินเทอร์เน็ตวันละหลายชั่วโมง แต่กลับพบว่าเยาวชนมักทำกิจกรรมซ้ำๆบนสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเยาวชนยังมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตไม่เพียงพอที่จะส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ [50]

ผลการวิจัยนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่าเพื่อนเป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในการส่งเสริมทักษะในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตให้แก่เยาวชนได้เพียงระดับหนึ่ง

เท่านั้น ทั้งนี้เพราะมีข้อจำกัดเรื่องความเข้าใจสื่ออย่างถ่องแท้เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นผู้รู้ที่สามารถใช้สื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างรู้เท่าทัน อีกทั้งการตระหนักถึงความปลอดภัยและความรับผิดชอบในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นเป็นทักษะที่ต้องเรียนรู้และปลูกฝัง หรือมีพัฒนาการตามวัยและประสบการณ์ [51] โดย Evelyne Bevort และ Isabella Breda ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าการเรียนรู้การมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ถือเป็นหน้าที่ของสถาบันการศึกษาที่ต้องอบรมบ่มเพาะให้แก่เด็กและเยาวชนตามบทบาทหน้าที่ของสถาบันการศึกษาที่ต้องพัฒนาผู้เรียนให้ก้าวทันบริบทการสื่อสารในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป [52]

ข้อค้นพบที่น่าสนใจ

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบที่น่าสนใจคือ เยาวชนที่ได้รับคำแนะนำในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากสถาบันการศึกษาหรือโรงเรียนมีความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูลหรือความรู้ไปยังบุคคลหรือกลุ่มคนผ่านเครือข่ายการสื่อสารในสื่อสังคมออนไลน์มากกว่าความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานโดยการรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ต ทั้งนี้เพราะสื่อสังคมออนไลน์กระตุ้นให้ผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตได้มีส่วนร่วมในการสื่อสารได้ง่ายยิ่งขึ้นโดยผู้ใช้สื่อไม่จำเป็นต้องมีความรู้ในเชิงเทคนิค ขณะที่การสร้างสรรค์ผลงานนั้นต้องอาศัยทักษะในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ซึ่งการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาในปัจจุบันนั้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตตามนโยบายการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICTs) มากกว่าทักษะในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล [53] ดังจะเห็นได้จากการไม่บรรจุรายวิชาทักษะการรู้สารสนเทศไว้ในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา อีกทั้งไม่ได้มีการบูรณาการทักษะดังกล่าวสู่กระบวนการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นๆ อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาในด้านการคิดวิเคราะห์ [54]

อย่างไรก็ดี ในสถานการณ์ที่ผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมีแนวโน้มจะอายุน้อยลงเรื่อยๆ นั้น [55] การพัฒนาทักษะในการคิดเชิงวิเคราะห์ให้แก่เด็กและเยาวชนไทยถือเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพึงให้ความสำคัญเพื่อส่งเสริมให้เกิดการใช้และการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง Evelyne Bevort และ Isabella Breda ได้อธิบายถึงความจำเป็นในการพัฒนาเยาวชนให้มีทักษะเท่าทันสื่อใหม่ไว้ว่าประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรปได้มีมติสอดคล้องกันว่าทักษะการรู้เท่าทันสื่อใหม่ เช่น สื่ออินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือที่มีระบบการทำงานหลากหลาย (Multifunction) ถือเป็นทักษะจำเป็นที่สถาบันการศึกษาควรปลูกฝังให้แก่เยาวชนที่อยู่ในวัยเรียนเพื่อส่งเสริมการใช้และการมีส่วนร่วมผ่านสื่อใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันก็ควรพัฒนาทักษะในการคิดเชิงวิเคราะห์เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนยุคใหม่รู้จักเลือกรับ เลือกใช้ และสามารถถ่ายทอดสารสนเทศผ่านสื่อใหม่ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์และรู้เท่าทัน [56]

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยพบว่าทำให้คำแนะนำในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสถาบันการศึกษาหรือโรงเรียนส่งผลให้เยาวชนมีความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูลหรือความรู้ไปยังบุคคลหรือกลุ่มคนผ่านสื่อสังคมออนไลน์มากกว่าความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานโดยการรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ตสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างของระบบการศึกษาไทยในการฝึกฝนและพัฒนาเยาวชนให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์พัฒนาทักษะการเรียนรู้ไอซีทีที่ขอนแก่น ภายใต้การดูแลของเทศบาลนครขอนแก่นจึงควรส่งเสริมทักษะในการคิดเชิงระบบและการคิดเชิงวิเคราะห์ควบคู่ไปกับการสอนทักษะในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนรู้จักเลือก รู้จักใช้ สามารถเข้าถึงสารสนเทศบนสื่ออินเทอร์เน็ตได้

อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะในการรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลบนสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชน ทั้งนี้เพื่อให้ทราบข้อมูลในเชิงลึก

2. ควรมีการทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Participatory Action Research: PAR) ระหว่างนักวิจัยกับชุมชน ได้แก่ เพื่อน ครอบครัว สถาบันการศึกษาหรือโรงเรียน และเยาวชนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของเยาวชนอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย อันเป็นการส่งเสริมให้เกิดการใช้และมีส่วนร่วมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างมีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักบริหารการวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น และได้รับคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัยนี้จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุขฎิ์ อายุกัณณ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร. กุลธิดา ท้วมสุข ประการสำคัญงานวิจัยนี้สามารถสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเนื่องจากได้รับความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณาจารย์และนักเรียนจากสถาบันการศึกษาในเทศบาลนครขอนแก่น ได้แก่ โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน โรงเรียนกัลยาณวัตร โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย โรงเรียนขามแก่นนคร และโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยขอนแก่น จึงใคร่ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

รายการอ้างอิง

[1] ICT Data and Statistics Division, International Telecommunication Union. (2013). **The world in 2011: ICT facts and figures.** (online)., from <http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/facts/ICTFactsFigures2013.pdf> (Retrieved: December 5, 2013)

[2] ปิยะ ตันทิวิเชียร. (2555). **รายงานผลสถิติการใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย 2555.** (ออนไลน์)., เข้าถึงได้จาก<http://www.it24hrs.com/2012/thailand-internet-user-2011/> (สืบค้นข้อมูล : 19 ธันวาคม 2556)

[3] สำนักงานพัฒนาธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์. (2556). **รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2556.** (ออนไลน์)., เข้าถึงได้จาก http://www.etcha.or.th/etcha_website/files/system/Thailand_ (สืบค้นข้อมูล : 10 ธันวาคม 2556)

[4] Pavlik John. (2008). **Media in the digital age.** New York : Columbia University Press pp.112-114

[5] วรวิมล อ่อนน้อม. (2555). “ปรากฏการณ์ทางการสื่อสารยุคดิจิทัล.” **วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย**, 18, 2, หน้า 212-220.

[6] ดูรายการอ้างอิง [3] หน้า 15

[7] วิลาศ ฉ่ำเลิศวัฒน์. (2555). **สถิติดิจิทัลประเทศประจำเดือนกันยายน 2555.** (ออนไลน์)., เข้าถึงได้จาก <http://www.it24hrs.com/2012/thailand-digital-statistic-internet-user/> (สืบค้นข้อมูล : 14 เมษายน 2556)

[8] ภาณุวัฒน์ กองราช. (2554). **การศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของวัยรุ่นในประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารเทคโนโลยี กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยนวัตกรรมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

[9] ปณิชา นิตีพรมงคล. (2554). **พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการประชาสัมพันธ์ กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

[10] จินดารัตน์ บวรบริหาร. (2548). **ความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต การประเมินความเสี่ยงและพฤติกรรมป้องกันตัวเองของนักเรียนชั้นมัธยมปลายในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวารสารสนเทศ กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

[11] วิสาลักษณ์ สิทธิสุนทร. (2551). **การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

[12] กฤษณัท แสนทวี. (2553). **พฤติกรรมการเปิดรับและระดับการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ: คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

[13] ชาญวิทย์ พรนภดล. (2554). **บทวิเคราะห์สถานการณ์เด็กติดเกม**. (ออนไลน์)., เข้าถึงได้จาก <http://www.healthygamer.net/download/academic/9461> (สืบค้นข้อมูล : 14 เมษายน 2556)

[14] ซีเบอร์ท เฟรด, ปีเตอร์สัน ธิโอดอร์ & แชรम्म วิลเบอร์. (2551). **ทฤษฎีสื่อสารมวลชน**. แปลจาก Four theories of the press โดย เกษมศิริสัมพันธ์ (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน และสมาคมวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 48

[15] สุขใจ ประเทืองสุขเลิศ. (2549). **การรับรู้ของคนไทยเกี่ยวกับความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อในยุคโลกาภิวัตน์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวารสารสนเทศ กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

[16] Office of Communications. (2008). **Media literacy audit : Report on UK's youth media literacy.** (online)., from <http://stakeholders.ofcom.org.uk/market-data-research /media-literacy/>. (Retrieved : August 1, 2012)

[17] Mediapro. (2005). **Analysis and synthesis of existing data.** (online)., from http://www.mediapro.org/stat_3_1.htm (Retrieved : January 1, 2014)

[18] Potter, James (2012). **Media literacy** (6th ed.) California: Sage Publications pp.315-317

[19] **ดูรายการอ้างอิง [10] หน้า 15**

[20] **ดูรายการอ้างอิง [10] หน้า 15**

[21] **ดูรายการอ้างอิง [11] หน้า 15**

[22] **ดูรายการอ้างอิง [16] หน้า 16**

[23] Australian Communications and Media Authority. (2008). **Telecommunications today.** Melbourne : Communication Publishing pp.96-112

[24] Potter, James (2004). **Theory of media literacy: A cognitive approach.** California: Sage Publications pp.98-99

[25] Bovert, Evelyne. & Breda, Isabella. (2008). **Adolescents and the Internet: Media appropriation and perspectives on education.** (online)., from <http://www.irma-international.org/> (Retrieved : December 28, 2013)

[26] **เทศบาลนครขอนแก่น. (2555). คำแถลงการณ์นายกเทศมนตรี. (ออนไลน์).** เข้าถึงได้จาก <http://center.kkmuni.go.th/> (สืบค้นข้อมูล : 12 เมษายน 2556)

[27] **สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2554). สถิติเทคโนโลยีสารสนเทศ**

และการสื่อสาร. (ออนไลน์)., เข้าถึงได้จาก [http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/technology .html](http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/technology.html) (สืบค้นข้อมูล : 19 ธันวาคม 2556)

[28] **ดูรายการอ้างอิง** [2] หน้า 16

[29] **ดูรายการอ้างอิง** [27] หน้า 16

[30] **กระทรวงศึกษาธิการ.** (2553). **ข้อมูลสถิติด้านการศึกษา.** (ออนไลน์)., เข้าถึงได้จาก http://www.moe.go.th/data_stat/ (สืบค้นข้อมูล : 14 เมษายน 2556)

[31] Yamane, Taro. (1967). **Statistics: An introductory analysis** (2nd ed.) New York: Harper pp.64-65

[32] **ดูรายการอ้างอิง** [15] หน้า 16

[33] **ดูรายการอ้างอิง** [14] หน้า 15

[34] **ดูรายการอ้างอิง** [5] หน้า 15

[35] **เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์.** (2549). **การคิดเชิงวิเคราะห์** (พิมพ์ครั้งที่ 4) กรุงเทพฯ: ชัคเชสมีเดีย หน้า 32-33

[36] **ดูรายการอ้างอิง** [17] หน้า 16

[37] **ดูรายการอ้างอิง** [17] หน้า 16

[38] **ดูรายการอ้างอิง** [18] หน้า 16

[39] **ดูรายการอ้างอิง** [16] หน้า 16

[40] **ดูรายการอ้างอิง** [10] หน้า 15

[41] **ดูรายการอ้างอิง** [16] หน้า 16

[42] **พิชิต วิจิตรบุญรักษ์.** (2554). “ **สื่อสังคมออนไลน์: สื่อแห่งอนาคต**” **วารสารนักบริหาร**, 31, 4, หน้า 99-103.

[43] **จิราภรณ์ ตั้งกิตติภาภรณ์.** (2556). **จิตวิทยาทั่วไป.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 69-70

[44] **ดูรายการอ้างอิง** 42 หน้า 17

[45] **ดูรายการอ้างอิง** 16 หน้า 16

[46] ดูรายการอ้างอิง [23] หน้า 16

[47] ดูรายการอ้างอิง [10] หน้า 15

[48] Reia Baptista, R., Balthazar, N. & Mendes, S. (2006). **The appropriation of new media by youth: Mediappro report.** (online)., from <http://www.mediappro.org/publications/finalreport.pdf> (Retrieved: December 28, 2013)

[49] ดูรายการอ้างอิง [25] หน้า 16

[50] ดูรายการอ้างอิง [48] หน้า 17

[51] Richardson, Janice., Milwood Hargrave, Andrea., Moratille, Basil., Vahtivouri, Sanna., Venter, Dominic., & de Vries, Rene. (2006). **The internet literacy handbook.** (online)., from [http://nordicom.statsbiblioteket.dk/mld/en/publications/the-internet-literacy-handbook\(a82f99f0-d865-11db-bca1-000ea68e967b\).html](http://nordicom.statsbiblioteket.dk/mld/en/publications/the-internet-literacy-handbook(a82f99f0-d865-11db-bca1-000ea68e967b).html) (Retrieved : January 25, 2014)

[52] ดูรายการอ้างอิง [25] หน้า 16

[53] กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2554-2556.** (ออนไลน์)., เข้าถึงได้จาก http://www.sea12.go.th/ict/ict_plan/ict_moe.pdf (สืบค้นข้อมูล : 18 ธันวาคม 2556)

[54] สุมินตรา สุวรรณ. (2554). **การสอนการรู้สารสนเทศในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร.** กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 111.

[55] ดูรายการอ้างอิง [13] หน้า 15

[56] ดูรายการอ้างอิง [25] หน้า 16